

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
Факультет історії та міжнародних відносин
Кафедра бізнес-адміністрування, маркетингу та менеджменту

«МІКРОЕКОНОМІКА»
(методичні рекомендації з вивчення курсу)

Освітній рівень:	Перший (бакалавр)
Галузь знань:	07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність:	075 «Маркетинг»
Освітня програма:	Маркетинг
Статус освітньої компоненти:	Обов'язкова
Мова навчання:	Українська

Мікроекономіка: методичні рекомендації до вивчення курсу для студентів першого курсу галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 075 «Маркетинг» ОПП «Маркетинг» освітнього рівня «Бакалавр» / уклад. Курей О.А. Ужгород: ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2023. 42 с.

Укладачка:

Курей Оксана Андріївна, кандидатка економічних наук, доцент, доцентка кафедри бізнес-адміністрування, маркетингу та менеджменту

Рецензенти:

Готра Вікторія Вікторівна – доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки і підприємництва ДВНЗ «УжНУ».

Жуков Святослав Августович – доктор економічних наук, старший науковий співробітник, доцент, професор кафедри бізнес-адміністрування, маркетингу та менеджменту ДВНЗ «УжНУ».

Розглянуто та затверджено на засіданні кафедри бізнес-адміністрування, маркетингу та менеджменту ДВНЗ «УжНУ» (протокол № 9 від 28 червня 2023 р.)

Схвалено науково-методичною комісією факультету історії та міжнародних відносин ДВНЗ «УжНУ» (протокол № 8 від 30 червня 2023 р.)

© Курей О.А., 2023
© ДВНЗ «УжНУ», 2023

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1. Опис навчальної дисципліни.....	5
2. Очікувані результати навчання	5
3. Тематичний план дисципліни.....	6
4. Зміст і плани лекційних занять за програмою змістових модулів.....	7
5. Зміст семінарських занять	11
6. Приклади тестових завдань	26
7. Самостійна робота студентів.....	28
8. Засоби діагностики та критерії оцінювання результатів навчання	31
9. Питання для підсумкового контролю.....	35
10. Рекомендовані джерела інформації	39
Додаток.....	42

ВСТУП

Мікроекономіка – це галузь економіки, яка вивчає вибір і взаємодію індивідів, у якій одиницею аналізу є одна людина, один продукт, одна фірма або одна галузь. Ця галузь пов'язана в першу чергу з прийняттям індивідуальних рішень. В межах курсу з «Мікроекономіки» ми розглядаємо вибір, зроблений окремими людьми, і стимули, які допомагають їм зробити вибір. Люди постійно мотивуються стимулами. Стимули спонукають людей приймати рішення, які продукти купувати, чи їхати цього року на відпочинок тощо. Стимули засновані на особистому інтересі особи. Для виробників одним із загальних стимулів є прибуток. Прибуток змушує виробників конкурувати, бути ефективними та забезпечувати певні блага в ринковій економіці.

Мікроекономіка тісно пов'язана з макроекономікою. Мікроекономіка, досліджуючи поведінку окремих споживачів і фірм, поділяється на теорію споживчого попиту, теорію виробництва (яку також називають теорією фірми) і споріднені теми, такі як природа ринкової конкуренції, економічний добробут, роль недосконалої інформації в отриманні економічних результатів і в найбільш абстрактній, загальній рівновазі, яка має справу з багатьма ринками одночасно. Значна частина економічного аналізу має мікроекономічний характер. Він стосується таких питань, як вплив мінімальної заробітної плати, податків, підтримки цін або монополії на окремих ринках, і наповнений концепціями, які можна впізнати в реальному світі. Він застосовується в торгівлі, промисловій організації та структурі ринку, в економіці праці, державних фінансах та економіці добробуту. Мікроекономічний аналіз дає змогу зрозуміти такі різні дії, як прийняття бізнес-рішень або формулювання державної політики. Водночас, макроекономіка більш незрозуміла. Вона описує взаємозв'язки між такими великими складними агрегатами, як-от національний дохід, заощадження та загальний рівень цін. Сфера умовно поділяється на дослідження національного економічного зростання в довгостроковій перспективі, аналіз короткострокових відхилень від рівноваги та формулювання політики для стабілізації національної економіки, тобто мінімізації коливань зростання та цін. Ця політика може включати дії уряду щодо витрат і оподаткування або дії монетарної політики центрального банку.

Метою вивчення навчальної дисципліни «**Мікроекономіка**» є оволодіння теоретичними основами мікроекономічного аналізу поведінки суб'єктів ринку та універсальним інструментарієм прийняття раціональних господарських рішень на основі отриманих під час аналізу результатів.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких **компетентностей**:

інтегральної:

– здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері маркетингової діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування відповідних теорій та методів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов (І1);

загальних:

– здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності та досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя (ЗК2);

– здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК3);

– здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК4);

– визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків (ЗК5);

– знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності (ЗК6);

– здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК7);

– здатність проведення досліджень на відповідному рівні (ЗК8).

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120	1-й	1-й
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 4	2-й	2-й
	Лекції:	
	32	10
	Практичні (семінарські):	
	28	4
Вид підсумкового контролю: екзамен	Лабораторні:	
	–	–
Форма підсумкового контролю: тестування	Самостійна робота:	
	60	106

2. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Маркетинг», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним	P12
Відповідати за результати своєї діяльності, виявляти навички підприємницької та управлінської ініціативи	P13
Виконувати функціональні обов'язки в групі, пропонувати обґрунтовані маркетингові рішення	P14

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Мікроекономіка»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Знати основні положення мікроекономіки щодо функціонування ринкового механізму, формування попиту і пропозиції, вибору споживача і виробника	P12
Розуміти принципи раціональної поведінки економічних мікросистем в ринкових умовах	P12, P13
Оперувати термінологією та основними прийомами мікроекономічного аналізу	P12
Виконувати економічні розрахунки параметрів моделей, пов'язаних з аналізом і обґрунтуванням раціональної поведінки учасників ринку	P12, P13

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Вміти використовувати інструментарій мікроекономічного аналізу для вивчення та оптимізації поведінки економічних суб'єктів у ринкових умовах	P12, P13, P14
Застосовувати прийоми мікроекономічних досліджень для аналізу ефективності функціонування господарських мікросистем,	P12, P13, P14

3. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	Форма навчання: денна				Форма навчання: заочна			
	Усього	у тому числі			Усього	у тому числі		
		лекції	практичні (семінарські)	самостійна робота		лекції	практичні (семінарські)	самостійна робота
Модуль 1								
Змістовий модуль 1. Мікроекономічні основи функціонування ринків								
Тема 1. Обмеження, альтернативи, вибір	10	2	2	6	9	1	–	8
Тема 2. Попит, пропозиція та ринкова рівновага	8	2	2	4	6	–	–	6
Тема 3. Еластичність. Надлишок споживача і виробника	8	2	2	4	12	1	1	10
Змістовий модуль 2. Вибір споживача і виробника								
Тема 4. Поведінка споживача	10	2	2	6	11	1	–	10
Тема 5. Мікроекономічна модель підприємства	10	4	2	4	10	–	–	10
Тема 6. Варіації факторів виробництва та витрати виробництва	12	4	2	6	12	1	1	10
Модульна контрольна робота	2	–	2	–	–	–	–	–
Разом за модуль	60	16	14	30	60	4	2	54
Модуль 2								
Змістовий модуль 3. Ринки продукту								
Тема 7. Ринок досконалої конкуренції	10	4	2	4	10	1	1	8
Тема 8. Монопольний ринок	10	2	2	6	11	1	–	10
Тема 9. Монополістична конкуренція та олігополія	8	2	2	4	10	1	1	8
Змістовий модуль 4. Ринки факторів виробництва								
Тема 10. Мікроекономічна модель функціонування факторних ринків	12	4	2	6	11	1	–	10
Тема 11. Мікроекономічна модель ринку праці	8	2	2	4	9	1	–	8
Тема 12. Ринки капіталу та природніх ресурсів	10	2	2	6	9	1	–	8
Модульна контрольна робота	2	–	2	–	–	–	–	–
Разом за модуль	60	16	14	30	60	6	2	52
Разом за семестр	120	32	28	60	120	10	4	106

4. ЗМІСТ І ПЛАНИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ ЗА ПРОГРАМОЮ ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ

Змістовий модуль 1 МІКРОЕКОНОМІЧНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКІВ

Тема 1. Обмеження, альтернативи, вибір

Мета заняття – сформуванати знання про основні терміни й концепції, які лежать в основі вивчення мікроекономіки.

План заняття:

1. Економічний спосіб мислення та ключові концепції.
2. Теорії, принципи, моделі.
3. Мікроекономіка та макроекономіка.
4. Економічні проблеми.
5. Економічна проблема для суспільства.
6. Модель виробничих можливостей та зростання вартості можливостей.
7. Економічне зростання.

Ключові концепції: особистість, стосунки між людьми, економіка загалом і як стандарт життя. Економічний спосіб мислення: дефіцит і вибір, усвідомлена поведінка. Теорії, принципи, моделі. Мікроекономіка та макроекономіка: позитивна і нормативна економіка. Економічні проблеми: обмежений прибуток, необмежені бажання, бюджетне обмеження та бюджетна лінія, суспільні економічні проблеми, обмежені ресурси, ресурсні категорії. Економічна проблема для суспільства. Модель виробничих можливостей та зростання вартості можливостей: таблиця виробничих можливостей, крива виробничих можливостей, закон зростання альтернативних витрат, зміщення кривої виробничих можливостей і шляхи зростання виробничих можливостей. Економічне зростання: його показники і значення, фактори економічного зростання.

Тема 2. Попит, пропозиція та ринкова рівновага

Мета заняття – сформулювати поняття попиту і пропозиції, визначити чинники впливу на попит і пропозицію, дослідивши, як встановлюється макроекономічна рівновага.

План заняття:

1. Теорія попиту. Закон попиту. Графік попиту.
2. Пропозиція. Закон пропозиції. Графік пропозиції.
3. Взаємозв'язок попиту і пропозиції. Ринкова рівновага і ринкова ціна.

Попит: закон попиту. Крива попиту. Визначення попиту. Зміни в попиті. Еластичність попиту. Пропозиція: закон пропозиції. Крива пропозиції. Ринкова пропозиція. Визначення пропозиції. Зміни у пропозиції. Еластичність пропозиції. Ринкова рівновага: рівновага в ціні і кількості. Зміни в пропозиції, попиті, рівновазі. Виникнення надлишку та дефіциту на ринку. Застосування: ціни, встановлені урядом – верхня та нижня межі цін

Тема 3. Еластичність. Надлишок споживача і виробника

Мета заняття – сформуванати знання про еластичність попиту і пропозиції та фактори, які її визначають.

План заняття:

1. Цінова еластичність попиту.
2. Перехресна еластичність попиту.
3. Еластичність попиту за доходом.
4. Еластичність пропозиції та її фактори.
5. Надлишок споживача і виробника.

Цінова еластичність попиту. Поняття цінової еластичності попиту. Коефіцієнт цінової еластичності попиту. Види еластичності попиту та їхня характеристика. Властивості цінової еластичності попиту. Перехресна еластичність попиту. Еластичність попиту за доходом. Еластичність пропозиції та її фактори. Поняття цінової еластичності пропозиції. Коефіцієнт цінової еластичності пропозиції. Види еластичності пропозиції та їхня характеристика. Властивості цінової еластичності пропозиції. Надлишок споживача і виробника.

Змістовий модуль 2 ВИБІР СПОЖИВАЧА І ВИРОБНИКА

Тема 4. Поведінка споживача

Мета заняття – навчитися визначати основи поведінки споживача в умовах ринку та фактори, які таку поведінку визначають.

План заняття:

1. Уподобання споживача.
2. Криві байдужості та їхні властивості.
3. Бюджетні обмеження.
4. Споживчий вибір.

Корисність і проблема її виміру. Закон спадної граничної корисності блага. Оптимальний вибір з кардиналістської позиції. Значення та обмеженість кардиналізму. Аксиоми ординалізму. Уподобання споживача. Криві байдужості та їхні властивості. Бюджетні обмеження. Споживчий вибір. Оптимум споживача. Зміна доходу і реакція споживача. Реакція споживача на зміну цін товарів. Виокремлення ефекту заміщення та ефекту доходу. Вибір в умовах невизначеності та ризику.

Тема 5. Мікроекономічна модель підприємства

Мета заняття – сформулювати мікроекономічну модель підприємства як ринково-виробничу систему.

План заняття:

1. Підприємство як ринково-виробнича система.
2. Фірма (підприємство) та її організаційно-правові форми.
3. Параметри підприємства як мікроекономічної моделі.

Підприємство як ринково-виробнича система. Фірма (підприємство) та її організаційно-правові форми. Витрати виробництва. Виробнича функція як параметрична модель системи «витрати-випуск». Витрати і результати виробництва.

Тема 6. Варіації факторів виробництва та витрати виробництва

Мета заняття – ознайомитися з варіаціями факторів виробництва та визначення витрат у коротко- та довгостроковому періодах з метою формування оптимального шляху зростання випуску.

План заняття:

1. Частинна варіація факторів виробництва.
2. Ізокватна варіація факторів виробництва.
3. Пропорційна варіація факторів виробництва.
4. Оптимум товаровиробника та ізокостна варіація факторів виробництва.
5. Витрати виробництва у короткостроковому періоді.
6. Витрати виробництва у довгостроковому періоді.

Часткова варіація факторів виробництва та закон змінних пропорцій. Ізоквантна варіація та змішуваність факторів виробництва. Вибір оптимальної комбінації факторів виробництва. Пропорційна варіація факторів та віддачі від масштабу виробництва. Оптимальний шлях зростання випуску. Витрати виробництва за часткової варіації факторів. Витрати виробництва в довгостроковому періоді. Довгострокові витрати в умовах різної віддачі від масштабу. Мінімально ефективний масштаб виробництва.

Змістовий модуль 3 РИНКИ ПРОДУКТУ

Тема 7. Ринок досконалої конкуренції

Мета заняття – з'ясування сутності поняття конкуренції, її еволюції, а також ознак та умов досконалої конкуренції.

План заняття:

1. Еволюція конкуренції.
2. Ознаки та умови досконалої конкуренції.
3. Ринкова поведінка підприємства у короткому періоді.
4. Рівновага фірми в короткостроковому періоді.
5. Пропозиція фірми в короткостроковому та довгостроковому періодах.
6. Аналіз фірми в довгостроковому періоді.
7. Ефективність досконалої конкуренції.

Ринкові структури. Характеристика ринку досконалої конкуренції. Попит і гранична виручка для конкурентної фірми. Вибір рівня виробництва в короткостроковому періоді. Вибір обсягу виробництва в довгостроковому періоді. Ефективність конкурентного ринку.

Тема 8. Монопольний ринок

Мета заняття – формування знань про монополію та співвідношення цін і обсягів виробництва за монопольного ринку.

План заняття:

1. Монополія у короткостроковому та довгостроковому періодах.
2. Попит на продукцію фірми-монополіста та її виручка.
3. Кількісна характеристика монопольної влади та цінова дискримінація.

Характеристика монополії. Сфери функціонування монополізму. Виробнича концентрація як спосіб монополізації ринку. Як монополіст визначає ціну та обсяги виробництва. Економічні наслідки монополізму і цінова дискримінація. Обмеження монопольної влади: антимонопольне законодавство.

Тема 9. Монополістична конкуренція та олігополія

Мета заняття – формування знань про основи виникнення та функціонування монополістичної конкуренції й олігополії.

План заняття:

1. Монополістична конкуренція.
2. Основні моделі олігопольної поведінки.
3. Економічна ефективність олігопольного ринку.

Монополістична конкуренція та її особливості. Короткострокова і довгострокова рівновага фірми за монополістичної конкуренції. Ефективність монополістичної конкуренції. Олігополія: її зміст та основні риси. Особливості поведінки олігополіста.

Змістовий модуль 4 РИНКИ ФАКТОРІВ ВИРОБНИЦТВА

Тема 10. Мікроекономічна модель функціонування факторних ринків

Мета заняття – оволодіти знаннями про основи виникнення й механізм функціонування факторних ринків.

План заняття:

1. Факторні ринки та особливості їх функціонування.
2. Формування попиту на економічні ресурси.
3. Пропозиція економічних ресурсів.
4. Рівновага на ринках факторів виробництва.
5. Економічна рента.

Факторні ринки та особливості їх функціонування. Формування попиту на економічні ресурси. Індивідуальна і ринкова пропозиція ресурсів. Рівновага на конкурентних ринках факторів виробництва. Рівновага на неконкурентних ринках факторів виробництва. Економічна рента.

Тема 11. Мікроекономічна модель ринку праці

Мета заняття – оволодіти знаннями про основи визначення пропозиції та рівноваги на ринку праці.

План заняття:

1. Ринок праці: загальна характеристика та механізм рівноваги.
2. Формування пропозиції на ринку праці.
3. Рівновага на конкурентному ринку праці.
4. Рівновага на неконкурентному ринку праці.
5. Особливості ринку праці: диференціація ставок заробітної плати.

Ринок праці: загальна характеристика та механізм рівноваги. Формування пропозиції на ринку праці. Рівновага на конкурентному ринку праці. Рівновага на неконкурентному ринку праці. Особливості ринку праці: диференціація ставок заробітної плати.

Тема 12. Ринки капіталу та природних ресурсів

Мета заняття – оволодіти знаннями про основи виникнення й механізм функціонування ринків капіталу та природних ресурсів.

План заняття:

1. Загальна характеристика капіталу як фактору виробництва.
2. Формування індивідуальної пропозиції капіталу.
3. Обґрунтування інвестиційних рішень.
4. Особливості прийняття рішень щодо інвестування у людський капітал.
5. Функціонування ринків природних ресурсів.

Загальна характеристика капіталу як фактору виробництва. Формування індивідуальної пропозиції капіталу. Економічна рента: нееластична пропозиція. Механізм формування ренти. Альтернативи використання землі. Відсоток: теорії позичкового відсотка. Відсоткові ставки. Економічний прибуток. Джерела економічного прибутку. Функції прибутку. Обґрунтування інвестиційних рішень. Особливості прийняття рішень щодо інвестування в людський капітал. функціонування ринків природних ресурсів.

5. ЗМІСТ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття 1

Тема 1. Обмеження, альтернативи, вибір

План заняття:

1. Перевірка рівня засвоєння студентами лекційного матеріалу.
2. Виконання практичних завдань.
3. Тестовий бліц-контроль.

1.1. Питання для обговорення (дискусій) та самоконтролю:

1. Назвіть концепції збереження життя в категорії «Особистість людини». Наведіть приклади для кожної концепції. Чому вони важливі при вивченні мікроекономіки?
2. Назвіть концепції збереження життя в категорії «Стосунки між людьми». Наведіть приклади для кожної концепції. Чому вони важливі при вивченні мікроекономіки?
3. Назвіть концепції збереження життя в категорії «Економіка та стандарти життя». Наведіть приклади для кожної концепції. Чому вони важливі при вивченні мікроекономіки?
4. Коли і як виникло поняття «*Homo economicus*»?
5. Охарактеризуйте себе як людину економічну. Чи притаманні вам всі характеристики людини економічної? Чому ви так вважаєте?
6. Опишіть схему моделі економічної людини.
7. Що таке економічний спосіб мислення? Які види економічного мислення ви знаєте?
8. Назвіть та опишіть характеристики економічного способу мислення.
9. Як ви розумієте поняття альтернативної вартості?
10. Як співвідносяться економічні принципи (закони) та моделі?
11. Що означають і яке значення для розуміння мікроекономіки мають поняття «узагальнення» та припущення «інші фактори важливі»?

12. Як співвідносяться і пов'язані між собою мікро- та макроекономіка?
13. Поясніть сутність позитивної і нормативної мікроекономіки.
14. Чому для вивчення мікроекономіки важливе розуміння основної суперечності економічного розвитку? Охарактеризуйте її і наведіть приклади.
15. Яким чином класифікують потреби?
16. Які економічні ресурси вам відомі? Опишіть їх, наведіть приклади.
17. Опишіть закон чимраз більших альтернативних витрат.
18. Що відображає крива виробничих можливостей? Зобразіть її.
19. Які шляхи зростання виробничих можливостей ви знаєте? Назвіть приклади.
20. Які типи і відповідні їм фактори економічного зростання вам відомі?
21. На які дві групи поділяють фактори зростання? Назвіть приклади факторів зростання для кожної групи.

1.2. Практичні завдання:

Завдання 1. Який із варіантів зміщення кривої виробничих можливостей на рис.1.1 можливий при рівномірному підйомі економіки, який досягають завдяки збільшенню кількості та якості ресурсів, впровадженню прогресивних змін у техніці й технології виробництва?

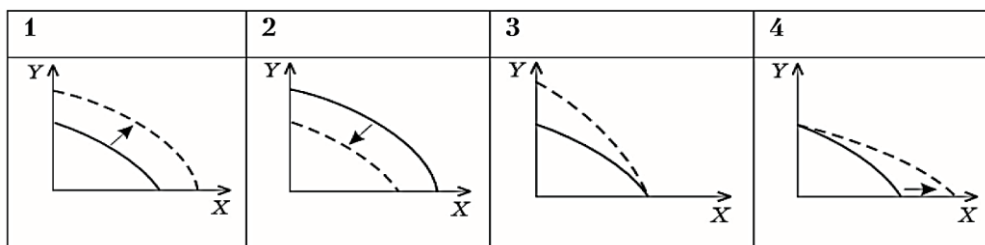

Рис.1.1.1. Зміщення кривої виробничих можливостей

Завдання 2. Чи правильні твердження, наведені в табл.1.2?

Таблиця 1.2. Істинність і або помилковість тверджень

№	Твердження	Так	Ні
1.	Буденне мислення – поверхове, однобічне і безсистемне ухвалення людиною реальних економічних процесів, на підставі чого вона робить суб'єктивні, часом помилкові, висновки і судження щодо економічних проблем.		
2.	Альтернативна вартість будь-якої діяльності вимірюється як вартість найгіршої з втрачених альтернатив.		
3.	Узагальнення – економічні принципи формулюються як тенденції унікальних споживачів, працівників чи організацій.		

Завдання 3. У таблиці 1.3 нижче представлені точки на кривій виробничих можливостей економіки.

Необхідно:

- розрахувати відсутні показники альтернативної вартості;
- яка альтернативна вартість збільшення виробництва яблук із 380 до 920 одиниць?

Таблиця 1.3. Альтернативна вартість

Яблука	Помаранчі	Альтернативна вартість зміни виробництва яблук	Альтернативна вартість зміни виробництва помаранчів
1000	0		
920	80		
800	200		
670	330		
510	490		
380	620		
240	760		
0	1000		

Семінарське заняття 2

Тема 2. Попит, пропозиція та ринкова рівновага

План заняття:

1. Перевірка рівня засвоєння студентами лекційного матеріалу
2. Виконання практичних завдань
3. Тестовий бліц-контроль

2.1. Питання для обговорення (дискусій) та самоконтролю:

1. Дайте визначення попиту.
2. Розкрийте механізм опосередкованого впливу ціни на попит.
3. Аргументуйте принцип дії закону попиту.
4. Чому для пояснення спадного характеру кривої попиту ми не можемо використати ефект доходу та ефект заміщення?
5. Які чинники (детермінанти) переміщують криву попиту?
6. Чим відрізняються чи схожі криві індивідуального та ринкового попиту?
7. Які ви знаєте соціальні ефекти, що ускладнюють зв'язок між індивідуальним попитом та ринковим попитом? Коротко опишіть їх дію.
8. Як вплине на попит на товару X зростання ціни на товар-субститут? Чому?
9. Дайте визначення пропозиції.
10. В чому полягає закон пропозиції? Проілюструйте його дію графічно.
11. Які нецінові фактори впливають на криву пропозиції?
12. Як вплине на пропозицію товару X: а) збільшення фірм у галузі, що виробляють товар X; б) зменшення цін на ресурси, з яких виготовляється товар X? Чому?
13. Охарактеризуйте поняття рівноваги. Чому вона важлива?
14. Проілюструйте графічно визначення надлишку та дефіциту на ринку.
15. Як держава може втручатися у процес ринкового ціноутворення?
16. Опишіть графічно яким чином змінюються рівноважна ціна і кількість при збільшенні попиту.
17. Опишіть графічно яким чином змінюються рівноважна ціна і кількість при зменшенні попиту.
18. Опишіть графічно яким чином змінюються рівноважна ціна і кількість при збільшенні пропозиції.
19. Опишіть графічно яким чином змінюються рівноважна ціна і кількість при зменшенні пропозиції.
20. Опишіть графічно яким чином змінюються рівноважна ціна і кількість при одночасному зростанні попиту і зменшенні пропозиції.

2.2. Практичні завдання:

Завдання 1. На ринку даного товару функція попиту описується рівнянням: $Q_D = 6 - P$, а функція пропозиції: $Q_S = -3 + 2P$.

Потрібно визначити:

- 1) Рівноважну ціну і рівноважну кількість даного товару.
 - 2) Якщо ціна на даний товар становитиме 2 грн, що утвориться на ринку: надлишок чи дефіцит товару? У якому розмірі?
 - 3) Яка буде ситуація на ринку, коли ціна підвищиться до 4 грн?
- Усі розрахунки зробити графічно та арифметично.

Завдання 2. Функція попиту споживачів на яблука представлена формулою: $Q_d = 13 - 2P$, а функція пропозиції яблук $Q_s = -5 + 4P$, де Q_d , Q_s – обсяг попиту і пропозиції яблук, тис. т на місяць; P – ціна 1 кг яблук у грн.

Визначити:

- а) рівноважну ціну;
 - б) рівноважний обсяг попиту та пропозиції у натуральному та грошовому виразі.
- Усі розрахунки зробити графічно та арифметично.

Завдання 3. Ситуація на ринку характеризується такими умовами: при ціні 10 грн споживачі може купити 40 тис шт., а продавці продати 10 тис. шт.; при ціні 20 грн – відповідно 30 і 20 тис шт.; при ціні 30 грн – 20 і 30 тис шт., при ціні 40 грн – 10 і 40 тис шт. Визначити: а) функцію попиту і функцію пропозиції. Зобразити їх графічно; б) ситуацію, яка виникне на ринку, якщо ціна на товар становитиме 35 грн?

Завдання 4. У таблиці 2.1 наведено шкали попиту та пропозиції яблук. Заповніть графи «Надлишок – дефіцит» та напрямок зміни ціни і позначте рядок, що відповідає станові рівноваги на ринку.

Таблиця 2.1. Попит і пропозиція яблук

Ціна за кг, грн.од.	Обсяг попиту, кг	Обсяг пропозиції, кг	Надлишок/дефіцит	Напрямок зміни ціни
10	80	20		
15	70	30		
20	60	45		
25	50	50		
30	40	62		
35	30	75		
40	20	84		

Семінарське заняття 3

Тема 3. Еластичність. Надлишок споживача і виробника

План заняття:

1. Перевірка рівня засвоєння студентами лекційного матеріалу
2. Виконання практичних завдань
3. Тестовий бліц-контроль

3.1. Питання для обговорення (дискусій) та самоконтролю:

1. Що стверджує теорія граничної корисності?
2. Охарактеризуйте поняття цінової еластичності попиту. Як вона визначається математично?
3. Опишіть і поясніть графічно випадок еластичного попиту.
4. Опишіть і поясніть графічно випадок нееластичного попиту.

5. Опишіть і поясніть графічно випадок одиничної еластичності попиту.
6. Опишіть і поясніть графічно випадки абсолютно еластичного та абсолютно нееластичного попиту.
7. Які фактори впливають на цінову еластичність попиту? Опишіть їх та наведіть приклади.
8. Як ви розумієте поняття перехресної еластичності попиту?
9. Яке значення перехресної еластичності попиту відповідає товарам-субститутам, незалежним товарам і компліментарним товарам?
10. Як ви розумієте поняття еластичності попиту за доходом?
11. Які види товарів розрізняють залежно від еластичності попиту на них за доходом?
12. Як ви розумієте поняття еластичності пропозиції за ціною?
13. Опишіть і поясніть графічно випадок еластичної пропозиції.
14. Опишіть і поясніть графічно випадок одинично-еластичної пропозиції.
15. Опишіть і поясніть графічно випадок нееластичної пропозиції.
16. Які фактори впливу на цінову еластичність пропозиції ви знаєте?
17. Опишіть механізм впливу фактору часу на еластичність пропозиції.
18. Що таке надлишок споживача і як він визначається?
19. Яким чином можна визначити виробничий надлишок?

3.2. Практичні завдання:

Завдання 1. Еластичність попиту на кокоси становить 0,6. Як вплине на ринок кокосового горіха зростання ціни на кокоси із 2 до 3 доларів? Відповідь обґрунтуйте обчисленнями.

Завдання 2. Дослідження тютюнової промисловості показало, що підвищення цін на сигарети на 10% призведе до зниження споживання сигарет на 5%. Яка еластичність попиту на сигарети?

Семінарське заняття 4

Тема 4. Поведінка споживача

План заняття:

1. Перевірка рівня засвоєння студентами лекційного матеріалу
2. Виконання практичних завдань
3. Тестовий бліц-контроль

4.1. Питання для обговорення (дискусій) та самоконтролю:

1. Поясніть термін «уподобання споживача». Який чинник найбільше впливає на уподобання споживача і чому?
2. Які величини потрібно порівняти для визначення уподобань споживача? Чому?
3. Охарактеризуйте припущення, які є справедливими для поведінки більшості людей у різних ситуаціях при визначенні своїх споживчих уподобань.
4. Поясніть графічно поняття кривої байдужості та мапи кривих байдужості.
5. Що таке корисність блага? Охарактеризуйте властивість мапи кривих байдужості, яка впливає з поняття корисності блага для споживача.
6. Чому криві байдужості не можуть перетинатися? Поясніть графічно.
7. Що таке гранична норма заміщення? Як вона визначається математично і графічно?
8. Якими є обмеження аналізу впливу бюджетних обмежень на вибір споживача?
9. Охарактеризуйте та поясніть графічно побудову лінії бюджетних обмежень.
10. Які фактори впливають на споживчий вибір?
11. Поясніть поняття «раціональний вибір» та «оптимальний ринковий кошик». Як вони співвідносяться?
12. Яку інформацію несе лінія «дохід-споживання»?

13. Що таке рівновага споживача? Як її можна визначити математично?
14. Який нахил кривої «дохід - споживання» для нормальних та неякісних товарів?
15. Зобразіть криву Енгеля для блага, яке споживач розглядатиме спочатку як нормальне, а після того, як його дохід зростає – як нижче.
16. Наведіть приклади нормальних товарів, низькоякісних, товарів першої необхідності, предметів розкоші.
17. Поясніть різницю між ефектом доходу й ефектом заміщення при зміні ціни на благо. Чому ці два ефекти не можна легко відокремити один від одного?
18. У чому полягає парадокс Гіффена?
19. Поясніть, який взаємозв'язок між лінією «ціна - споживання» та кривою індивідуального попиту споживача?
20. Зобразіть графічно вплив рівня ціни на споживчий надлишок.

4.2. Практичні завдання:

Завдання 1. Оцініть правильність тверджень і вкажіть «так» чи «ні».

Благо – це те, що при споживанні позитивно впливає на рівень задоволення споживача.

☐ так ☐ ні

Коли Микола має позитивну граничну корисність від споживання прохолоджувальних напоїв та піци, його криві байдужості мають нахил угору вправо.

☐ так ☐ ні

Споживач максимізує задоволення за певного доходу, купуючи таку комбінацію двох товарів, за якої бюджетна лінія дотична до кривої байдужості.

☐ так ☐ ні

Всі точки на бюджетній лінії означають однаковий рівень грошового доходу.

☐ так ☐ ні

Криві байдужості ніколи не перетинаються.

☐ так ☐ ні

Що далі крива байдужості розміщена від початку координат, то меншу корисність вона відображає.

☐ так ☐ ні

При зниженні ціни товару X бюджетна лінія зміщується праворуч, при цьому кут нахилу залишається без змін.

☐ так ☐ ні

При збільшенні доходу споживача бюджетна лінія зміщується праворуч.

☐ так ☐ ні

Споживач максимізує корисність, коли його бюджетна лінія перетинає криву байдужості.

☐ так ☐ ні

Рівновага, за якої споживач обмежується одним товаром, називається внутрішньою рівновагою.

☐ так ☐ ні

Сукупність кривих байдужості називається мапою кривих байдужості.

☐ так ☐ ні

Якщо ви придбали більше одиниць якого-небудь товару, то ваша гранична корисність зростає.

☐ так ☐ ні

Кожна точка, яка лежить на кривій байдужості, відображає однаковий дохід споживача.

☐ так ☐ ні

Завдання 2. Виходячи з сітки споживача (табл.4.1), визначте, від скількох одиниць товару А має відмовитись споживач, щоб придбати третю одиницю товару Б.

Таблиця 4.1. Вартість товарів А і Б

Кількість товару А	Кількість товару Б
18	1
12	2
7	3
3	4
0	5

Завдання 3. Юрій впевнений, що при застуді шість ложок меду на склянку гарячого молока допоможе так само, як і три ложки меду на дві склянки молока. Яка гранична норма заміни молока медом?

Завдання 4. Припустімо, що Оксана в будь-якому випадку розглядає масло і маргарин як абсолютні замінники. Накресліть мапу кривих байдужості, що ілюструють уподобання Оксани щодо масла і маргарину. За умови, що масло коштує 20 грн за пачку, маргарин – лише 5 грн, а місячний бюджет Оксани на ці товари становить 200 грн, визначте, який із ринкових кошиків і з яким співвідношенням масла і маргарину вона обере? Зобразіть це графічно.

Завдання 5. Місячний дохід Марини, який вона розподіляє між двома товарами (фруктами та кондитерськими виробами) становить 200 грн. Припустімо, що:

- кілограм кондитерських виробів коштує 50 грн, а кілограм фруктів – 15 грн. Графічно зобразіть її бюджетні обмеження;
- із настанням зими ціни на фрукти зросли до 20 грн за кілограм. Який вигляд матимуть тепер бюджетні обмеження Марини? Яка комбінація фруктів та кондитерських виробів максимізує її корисність?

Семінарське заняття 5

Тема 5. Мікроекономічна модель підприємства

План заняття:

- Перевірка рівня засвоєння студентами лекційного матеріалу
- Виконання практичних завдань
- Тестовий бліц-контроль

5.1. Питання для обговорення (дискусій) та самоконтролю:

- Як Ви розумієте поняття «виробництво» як систему і як процес?
- Які групи факторів беруть участь у виробництві? Коротко опишіть їх.
- Як Ви розумієте поняття «раціоналізувати форм об'єднання факторів виробництва»?
- Опишіть аспекти раціоналізації факторів виробництва.
- Як Ви розумієте поняття «підприємство»? охарактеризуйте найпростішу схему підприємства.

6. Опишіть умови, в яких функціонують підприємства.
7. Що таке ефективність виробництва? Які види ефективності виробництва Вам відомі? Опишіть їх.
8. Чим визначення «фірми» відрізняється чи, навпаки, схоже на визначення «підприємства»?
9. Які існують підходи до визначення сутності фірми?
10. Які види фірм Вам відомі?
11. Які фактори впливають на вибір мети фірми?
12. Охарактеризуйте одноособове володіння.
13. Охарактеризуйте товариство з обмеженою відповідальністю.
14. Назвіть особливості малих підприємств.
15. Які об'єднання підприємств (організацій) існують у світовій практиці?
16. Якщо фірма дарує свою продукцію (комп'ютери) школі, яку мету вона переслідує?
17. Прокоментуйте відмінності між максимізацією прибутку і максимізацією добробуту акціонерів. Яка з цих завдань в повній мірі відображає економічні цілі компанії?
18. У чому сутність японської моделі (максимізація доданої вартості), особливості застосування її в українських умовах?
19. Чому менеджери корпорацій можуть не завжди прагнути до максимізації добробуту для своїх компаній?
20. Які умови можуть змусити менеджера діяти в інтересах акціонерів?
21. Що складає модель підприємства в мікроекономіці?
22. Які періоди виділяють для аналізу підприємства як мікроекономічної моделі? Охарактеризуйте їх.

5.2. Практичні завдання:

Завдання 1. Для випуску 346 виробів за робочий день фірма може застосувати такі варіанти технологічно ефективних способів виробництва (табл.5.1):

Таблиця 5.1. Варіанти технологічно ефективних способів виробництва

Варіанти технології	A	B	C	D
Кількість одиниць праці	1	2	3	6
Кількість одиниць капіталу	6	3	2	1

Ціна одиниці праці 2 грн, ціна одиниці капіталу 3 грн.

Потрібно:

- а) визначити економічно ефективний спосіб виробництва
 - б) чи зміниться вибір фірмою технології, якщо ціна одиниці капіталу знизиться до 1 грн?
- Яку саме комбінацію праці та капіталу обере фірма?

Завдання 2. Пан Скороход працював менеджером у друкарні та отримував 120 тис. грн заробітної плати на рік. Він вирішив заснувати власну друкарню. Річна орендна плата за приміщення склала 360 тис. грн, оренда обладнання – 720 тис. грн. Для оплати ліцензії він був змушений зняти 10 тис. грн зі свого рахунку в банку, вклад на якому становив 50 тис. грн, на які нараховувалося 20% річних. Витрати на сировину та матеріали 100 тис. грн на рік. Очікуваний річний дохід (виторг) за надання друкарських послуг становить 2 000 тис. грн. Потрібно визначити величину бухгалтерського та економічного прибутку підприємця і пояснити, чи було доцільним його рішення про заснування власного бізнесу.

Тема 6. Варіації факторів виробництва та витрати виробництва

План заняття:

1. Перевірка рівня засвоєння студентами лекційного матеріалу
2. Виконання практичних завдань
3. Тестовий бліц-контроль

6.1. Питання для обговорення (дискусій) та самоконтролю:

1. Які показники аналізуються при побудові кривої частинної варіації факторів виробництва? Як обчислюється кожен із цих показників?
2. Зобразіть та опишіть чотири фази (стадії) виробничої функції у короткостроковому періоді.
3. Охарактеризуйте поняття еластичності виробництва.
4. Поясніть відмінності між виробничою функцією в короткостроковому і довгостроковому періоді.
5. Який вигляд має функція ізоквантної варіації факторів виробництва?
6. Опишіть властивості кривих виробничої байдужості.
7. Що таке гранична норма технологічної заміни (заміщення) (MRTS)? Як вона обчислюється?
8. Дайте визначення закону спадної віддачі. Чому цей закон розглядається як короткострокове явище?
9. Дайте визначення ефекту масштабу.
10. Які варіанти реакції середнього продукту на збільшення масштабів виробництва можливі?
11. Поясніть зв'язок між маржинальним і середнім продуктом.
12. Дайте пояснення причин існування ефекту масштабу.
13. Які показники відображає ізокошта? Опишіть властивості ізокошти.
14. Як графічно можна зобразити стан виробничої рівноваги?
15. Що таке траєкторія розвитку фірми? Як її можна зобразити графічно?
16. Як визначаються постійні витрати? Наведіть приклади.
17. Як визначаються змінні витрати? Наведіть приклади.
18. Як визначаються середні постійні та змінні витрати?
19. Що таке граничні витрати?
20. Як визначається оптимум обсягу виробництва з точки зору мінімізації витрат фірми?
21. Як змінюються витрати в короткостроковому і довгостроковому періодах?
22. Як безповоротні витрати впливають на управлінські рішення?
23. Чим довгострокові витрати відрізняються від короткострокових?

6.2. Практичні завдання:

Завдання 1. Згідно з технологією фірма може змінити тільки кількість використовуваної праці. Ставка заробітної плати 5 дол. за годину, граничний продукт людино-години дорівнює 10 одиниць, а середній продукт праці становить 15 одиниць за годину. Обчисліть граничні і середні змінні витрати цієї фірми.

Завдання 2. Дослідіть, як змінюються витрати підприємства (ТС) залежно від обсягу випуску продукції (Q), якщо функція витрат має вигляд:

$$TC = 1/6 Q^3 - 3,5 Q^2 + 80 Q + 300.$$

Обчисліть постійні і змінні витрати, а також середні валові, середні змінні, середні постійні і граничні витрати. Побудуйте два графіки: на одному зобразіть криві валових, постійних і змінних витрат, а на другому – середні і граничні витрати. Проаналізуйте графіки.

Завдання 3. Заповніть таблицю 6.1, виходячи з того, що постійні витрати дорівнюють 80 грн.

Таблиця 6.1. Змінні та постійні витрати виробництва

Q	FC	VC	TC	MC	ATC	AFC	AVC
0		0					
1		45					
2		85					
3		120					
4		150					
5		185					
6		225					
7		270					
8		325					
9		390					
10		465					

Завдання 4. В таблиці 6.2 наведено залежність між обсягом виробництва продукції і сукупними витратами на її виробництво в короткостроковому періоді. Обчисліть постійні, змінні, середні валові, середні постійні, середні змінні і граничні витрати. Побудуйте на одному графіку криві валових, постійних і змінних витрат, а на другому – середні і граничні витрати. Проаналізуйте графіки.

Таблиця 6.2. Залежність між обсягом виробництва продукції та сукупними витратами на її виробництво в короткостроковому періоді

Обсяг виробництва за одиницю часу, од.	ТС, гр. од.
0	30
1	50
2	70
3	100
4	140
5	198
6	280
7	400

Завдання 5. На основі даних таблиці 6.3 про витрати праці і капіталу визначте, яким є ефект росту масштабу виробництва за переходу від А до Б, від Б до В, від В до Г

Таблиця 6.3. Витрати праці і капіталу за різних рівнів виробництва

Комбінації	Обсяг виробництва, од.	Праця, од.	Капітал, од.
А	40	10	20
Б	100	20	40
В	200	40	80
Г	360	80	160

Семінарське заняття 7

Тема 7. Ринок досконалої конкуренції

План заняття:

1. Перевірка рівня засвоєння студентами лекційного матеріалу
2. Виконання практичних завдань
3. Тестовий бліц-контроль

7.1. Питання для обговорення (дискусій) та самоконтролю:

1. Порівняйте підходи до визначення конкуренції Тюрго, Сміта й Рікардо.
2. В чому полягають особливості трактування конкуренції Маршаллом?
3. Охарактеризуйте підходи до вирішення проблеми конкуренції, запропоновані Чемберліном та Робінсон.
4. Яким є внесок у розуміння механізму функціонування конкурентного ринку Гаєка та Шумпетера?
5. В чому полягають особливості трактування конкуренції Портером?
6. Як розуміли конкурентну поведінку у своїх дослідженнях Хемел і Прахалад, Мур, Кім і Моборн?
7. Як ви розумієте конкуренцію? Який із підходів до трактування особливостей існування конкуренції ви вважаєте найбільш повним?
8. Які параметри визначають умови досконалої конкуренції? Опишіть їх.
9. Чому крива попиту на ринку досконалої конкуренції називається «специфічною»? Намалюйте її.
10. Наведіть приклади ринків досконалої конкуренції.
11. Опишіть умову максимізації прибутку фірми графічно.
12. Якщо фірма має збитки, чи може вона більш вигідно виробляти продукцію?
13. Поясніть чому, незважаючи на нульовий економічний прибуток у довгостроковому періоді, фірми продовжують займатися виробництвом?
14. Чому довгострокову криву пропонування галузі не можна побудувати, підсумувавши обсяги пропонування окремих фірм, аналогічно з короткостроковою кривою ринкового пропонування?
15. Що таке виробничий надлишок фірми?
16. Опишіть умову рівноваги фірми у короткостроковому періоді графічно.
17. Розкрийте стратегію довгострокового функціонування фірми на ринку.
18. Опишіть умову рівноваги фірми у довгостроковому періоді графічно.
19. У чому полягає «парадокс прибутку»?
20. Що означає досягнення на ринку досконалої конкуренції виробничої ефективності та ефективності розподілу ресурсів?

7.2. Практичні завдання:

Завдання 1. Підприємство «Аракс» працює на ринку досконалої конкуренції. Граничні витрати (МС) підприємства становлять: при рівні виробництва 9 тис. одиниць товару на місяць – 40 грн, 10 тис. одиниць – 60 грн, 11 тис. одиниць – 80 грн. Яким буде обсяг випуску продукції за місяць, якщо ринкова ціна товару становить 60 грн?

Завдання 2. За наведеними даними (табл.7.1) обчисліть ринкову ціну, змінні сукупні та середні витрати і визначте, що має робити фірма – збільшити або зменшити випуск продукції, чи закритися?

Таблиця 7.1. Ціна, обсяг виробництва і рівень витрат

P	Q	TR	TC	FC	VC	ATC	AVC	MC
	1 000	5 000		1 500			5,5	5,0

Семінарське заняття 8

Тема 8. Монопольний ринок

План заняття:

1. Перевірка рівня засвоєння студентами лекційного матеріалу
2. Виконання практичних завдань
3. Тестовий бліц-контроль

8.1. Питання для обговорення (дискусій) та самоконтролю:

1. Чи завжди фірма-монополіст буде мати прибуток? Відповідь обґрунтуйте.
2. Чому не можна визначити криву пропозиції фірми-монополіста?
3. Чи може монополія в галузі бути більш ефективною, ніж конкуренція? За яких умов?
4. Чому монополіст не може призначати будь-яку ціну та виробляти будь-який обсяг продукції?
5. Чи завжди монополія призводить до «Х-неефективності»? У яких випадках монополія сприяє технічному прогресу?
6. Назвіть основні види монополій. Наведіть приклади.
7. «Ступінь монопольної влади обмежується еластичністю попиту». Прокоментуйте цю тезу.
8. Наведіть приклади цінової дискримінації.
9. Порівняйте ринки монополії та досконалої конкуренції.
10. Поясніть поняття ринкової влади та збитків від монополії.
11. Покажіть різницю між поведінкою монополії у довгостроковому та короткостроковому періодах.
12. Чи можуть у довгостроковому періоді у функції витрат бути величини, які не залежать від обсягу випуску.
13. Поясніть, чому при максимізації виручки та прибутку монополією обсяги випуску різні.
14. Чому в мікроекономічному аналізі виділяють три основних типи дискримінації. Покажіть схожість та відмінність цінової дискримінації першого та другого роду.
15. Обсудіть гомогенність та гетерогенність товарних ринків. Чи можуть існувати гетерогенні товарні ринки в умовах чистої монополії?
16. Поясніть, чому в моделі природної монополії передбачена зростаюча віддача від масштабу виробництва?
17. Види і особливості державного регулювання ринку монополії. Порівняйте з ринком досконалої конкуренції.

8.2. Практичні завдання:

Завдання 1. Попит задано функцією $P=100-0,2Q$. Знайдіть функції сукупного та граничного доходу монополіста.

Завдання 2. Граничний дохід та сукупні витрати монополіста задані функціями: $MR=300-0,1Q$ та $TC=30000+20Q+0,02Q^2$, відповідно. Знайдіть ціну та обсяги виробництва, що обере монополіст.

Семінарське заняття 9

Тема 9. Монополістична конкуренція та олігополія

План заняття:

1. Перевірка рівня засвоєння студентами лекційного матеріалу
2. Виконання практичних завдань
3. Тестовий бліц-контроль

9.1. Питання для обговорення (дискусій) та самоконтролю:

1. Монополістична конкуренція як проміжна ринкова структура: схожість та відмінність із ринком досконалої конкуренції та монопольним ринком в короткостроковому та довгостроковому періодах.
2. Які ви знаєте фактори диференціації продукту? Які переваги вбачає в такій продукції споживач?
3. Яким чином максимізується прибуток фірми в умовах монополістичної конкуренції?

4. У чому полягають особливості довгострокової і короткострокової рівноваги в умовах монополістичної конкуренції?
5. В чому полягає сутність нецінової конкуренції на ринку монополістичної конкуренції?
6. Як реклама впливає на розмір виручки фірми на ринку монополістичної конкуренції?
7. Наскільки ефективним є ринок монополістичної конкуренції?
8. Назвіть загальні риси олігополістичних ринків.
9. Охарактеризуйте бар'єри до вступу в олігополістичну галузь.
10. Охарактеризуйте олігополістичну взаємозалежність.
11. Дайте загальну характеристику ціноутворення в умовах олігополістичного ринку.
12. У якому випадку на олігополістичному ринку можлива цінова війна? Чому олігополісти уникають «цінових війн»? Яку модель поведінки вони обирають частіше і чому?
13. Розкрийте сенс та умови існування картелю. Які причини нестабільності картелю?
14. Яким чином, використовуючи теорію ігор, олігополісти обирають стратегію своєї поведінки.
15. Які основні причини існування олігополії?
16. Обґрунтування можливої реакції фірми, що функціонує в умовах олігополістичного ринку, на зміну ціни продукту її конкурентами.
17. Які олігополістичні структури є усталеними, а які ні? Які умови та критерії стійкої рівноваги в умовах олігополії?
18. Які, на вашу думку, економічні наслідки олігополії?

9.2. Практичні завдання:

Завдання 1. Граничний виторг фірми, що діє в умовах монополістичної конкуренції, описується формулою $MR = 20 - 2q$, де q – обсяг продажу продукції, од., а її граничні витрати в довгостроковому періоді (на зростаючій ділянці) – формулою $MC = 3q - 10$, де q – обсяг випуску продукції, од. Мінімальне значення довгострокових середніх витрат становить 11 грош. од. Визначите надлишкові потужності фірми.

Завдання 2. На ринку сухих сніданків діють дві фірми. Ринкова доля першої з них становить 60 %, обсяг продажу – 25 млн од. за ціною 1,5 грош. од. Середні витрати фірми є постійними, дорівнюють 0,2 грош. од. і збігаються з граничними. Друга фірма випустила новий, дешевший продукт. Існує загроза, що друга фірма збільшить свою долю до 50 %. Чи варто першій фірмі понизити ціну на свій товар на 0,5 грош. од. за одиницю для збереження попереднього розподілу ринку?

Семінарське заняття 10

Тема 10. Мікроекономічна модель функціонування факторних ринків

План заняття:

1. Перевірка рівня засвоєння студентами лекційного матеріалу
2. Тестовий бліц-контроль

10.1. Питання для обговорення (дискусій) та самоконтролю:

1. Опишіть модель взаємодії мікросистем на ринках благ і факторів виробництва на прикладі конкретного блага і конкретного фактору.
2. Яка роль і функції належать підприємству на ринку ресурсів?
3. Розкрийте сутність та особливості ринку ресурсів.
4. Опишіть найважливіші аспекти дослідження факторного ринку.
5. Які типи ринків з боку пропозиції вам відомі? Коротко охарактеризуйте їх.
6. Які типи ринків з боку попиту вам відомі? Коротко охарактеризуйте їх.

7. Опишіть типологію структур факторних ринків.
8. Як формується попит на ресурси і до чого тут граничний факторний виторг?
9. Зобразіть та опишіть процес формування кривої попиту на ресурс.
10. Від яких чинників залежить приріст виторгу, обумовлений використанням додаткової одиниці якого-небудь ресурсу?
11. Яка основна умова визначення обсягу фактору, який має придбати підприємство для максимізації прибутку?
12. Яка різниця між попитом на ресурси для підприємств, що діють на конкурентному і неконкурентному товарних ринках? Проаналізуйте графічно.
13. Охарактеризуйте основні чинники, які впливають на формування попиту на ресурс.
14. Назвіть основні умови зміщення кривої попиту на ресурс.
15. Як визначається цінова еластичність попиту на ресурс?
16. Якими є умови максимізації прибутку підприємства при використанні тільки двох ресурсів?
17. Що таке мобільність ресурсів і як вона пов'язана із пропозицією ресурсів?
18. Як формується рівновага на конкурентному ринку ресурсу? Проаналізуйте графічно.
19. Проаналізуйте рівновагу на монопсонічному ринку. Зобразіть графічно, як вона формується.
20. Проаналізуйте рівновагу на ринку монополіопсонії. Зобразіть графічно, як вона формується.
21. Поясніть поняття утримуючого доходу та економічної ренти. Як вони пов'язані?
22. Проаналізуйте графічно взаємозв'язок еластичності пропозиції фактору та економічної ренти.

Семінарське заняття 11

Тема 11. Мікроекономічна модель ринку праці

План заняття:

1. Перевірка рівня засвоєння студентами лекційного матеріалу
2. Виконання практичних завдань
3. Тестовий бліц-контроль

11.1. Питання для обговорення (дискусій) та самоконтролю:

1. Що таке ринок праці, чому він важливий?
2. Назвіть особливості ринку праці.
3. Назвіть та охарактеризуйте функції ринку праці.
4. Як формується пропозиція на ринку праці і до чого тут криві байдужості?
5. Чому відрізняються криві байдужості для працівників із традиційними перевагами, трудоголіків та прихильників відпочину?
6. Які основні відмінності є у теоріях, що пояснюють сутність та фактори, що визначають рівень зарплати?
7. Поясніть сутність номінальної та реальної зарплати. У якому випадку реальна зарплата знижується за умов зростання номінальної?
8. Визначте сутність мінімальної заробітної плати. Чому її рівень підвищується?
9. Доведіть, що годинна ставка зарплати – це альтернативна вартість однієї години відпочинку.
10. Як формується стан рівноваги працівника?
11. Як ефекти заміщення та доходу пояснюють характер індивідуальної кривої пропозиції праці?
12. Чому крива індивідуальної пропозиції праці має вигнутий характер по відношенню до осі ординат? Поясніть на прикладі.
13. Охарактеризуйте механізм дії підприємства на конкурентному ринку праці.

14. Як формує монопсоніст ставку зарплати і які фактори призводять до виникнення таких ринків?
15. Що таке профспілка і з якою метою вона створюється?
16. Які методи використовує профспілка для підвищення ставки зарплати?
17. Порівняйте методи профспілок щодо підвищення ставки зарплати з точки зору їхньої результативності.
18. Поясніть сутність подвійної монополії на ринку праці. Чи є у даному випадку монополізм позитивним явищем?
19. Охарактеризуйте причини диференціації ставок зарплати. Наведіть їх приклади в Україні.

11.2. Практичні завдання:

Завдання 1. Фірма працює у досконало конкурентній галузі і є досконалим конкурентом на ресурсному ринку. Виробнича функція фірми має вигляд: $Q=140L - 2L^2$, де L – кількість робітників, чол.; Q – випуск продукції, од. Ставка заробітної плати (w) дорівнює 70 грн., ціна, за якою фірма продає свій продукт становить 7,50 грн за 1 од. Потрібно визначити оптимальну для даної фірми чисельність робітників і рівноважний обсяг випуску продукції.

Завдання 2. Попит на працю і її пропозицію відповідно мають такі функції: $L_d = 100 - 20W$, $L_s = 80W - 60$, де L – кількість робітників, тис. осіб, а W – ставка заробітної плати, грн. за годину. Потрібно визначити рівноважну ставку заробітної плати і обсяг зайнятості. Як зміниться обсяг зайнятості і сукупний дохід найманих робітників, якщо мінімальна ставка заробітної плати буде визначена на рівні 4 грн. за годину. Яким буде за цих умов вимушене безробіття?

Семінарське заняття 12

Тема 12. Ринки капіталу та природних ресурсів

План заняття:

1. Перевірка рівня засвоєння студентами лекційного матеріалу
2. Виконання практичних завдань
3. Тестовий бліц-контроль

12.1. Питання для обговорення (дискусій) та самоконтролю:

1. У чому полягає роль капіталу як фактору виробництва?
2. Дайте характеристику видів капіталу та їх ролі у виробництві.
3. Визначте принципи формування індивідуальної пропозиції капіталу.
4. Розкрийте зміст поняття гранична норма міжчасових переваг. Які фактори впливають на її значення?
5. Поясніть механізм встановлення рівноваги на ринку капіталу.
6. У чому сутність понять майбутньої і поточної вартості при оцінюванні доцільності інвестування?
7. Визначте критерії ефективності інвестування капіталу.
8. Порівняйте погляди економістів щодо визначення сутності капіталу.
9. Що таке початкове нагромадження капіталу і які складові воно передбачає?
10. Розгляньте процес початкового нагромадження капіталу в Україні і виділіть його особливості.
11. Поясніть сутність основного і оборотного капіталу, наводячи конкретні приклади.
12. Охарактеризуйте кругообіг і оборот капіталу. Яким чином різні форми капіталу здійснюють кругообіг і оборот?
13. Визначте фактори, що пояснюють причини виникнення відсотку з точки зору господарюючого суб'єкта.

14. Що таке дисконтування і чому для інвестора важливо знати теперішню вартість майбутнього доходу?
15. Поясніть види ставок відсотку та причини їх диференціації.
16. Які особливості має земля як фактор виробництва?
17. Які основні чинники попиту і пропозиції землі.
18. Як неокласична теорія пояснює механізм формування ренти на ринку землі?
19. Розгляньте і порівняйте різні види земельної ренти.
20. Чи може бути земельна рента за умов державної власності на землю? Обґрунтуйте.
21. Який взаємозв'язок існує між рентою і ціною землі?

12.2. Практичні завдання:

Завдання 1. Перед менеджером постала проблема вибору одного з двох альтернативних інвестиційних проектів. Перший проект передбачає початкові інвестиції в обсязі 120 тис. грн, другий – 165 тис. грн. Від реалізації першого проекту очікується отримання таких грошових потоків: 1-й рік – 30 тис. грн, 2-й рік – 60 тис. грн, 3-й рік – 70 тис. грн, 4-й рік – 50 тис. грн. Від реалізації другого проекту очікується надходження постійних річних грошових потоків в розмірі 50 тис. грн протягом 6 років. Для дисконтування сум грошових потоків від реалізації проектів ставки дисконту становлять відповідно: для першого проекту – 10 %, для другого – 12 %. На підставі обчислення показника чистої теперішньої вартості проекту дайте рекомендації менеджеру щодо вибору проекту.

Завдання 2. Визначте, як зміниться ціна землі, якщо річна земельна рента зросте з 2400 до 3200 у.г.о., а відсоткова ставка залишиться 8% річних.

Завдання 3. На ділянці збудовані споруди вартістю 24000 у.г.о., термін експлуатації 8 років. Орендар користується машинами, механізмами, які належать землевласнику, вартістю 15000 у.г.о., термін експлуатації яких 5 років. Норма позичкового відсотка 10 %. Земельна рента становить 3000 у.г.о. Розрахуйте орендну плату.

6. ПРИКЛАДИ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ

Завдання 1. Мікроекономічна теорія вивчає, як ринкова економіка визначає:

- а). ціну товару
- б). ціну послуг
- в). ціну економічних ресурсів
- г). будь-які ціни

Завдання 2. Будуючи моделі, економісти...

- а). розробляють припущення, які спрощують ситуацію
- б). включають усю наявну інформацію
- в). мають використовувати економічні моделі
- г). намагаються дублювати реальний світ

Завдання 3. Позитивна мікроекономічна теорія вивчає

- а). що є
- б). що повинно бути
- в). позитивні тенденції в економічному розвитку
- г). оціночні судження

Завдання 4. Категорія «рідкісність» означає:

- а). високу якість
- б). обмеженість
- в). неповторність
- г). трудомісткість

Завдання 5. Економічна раціональність – це такий принцип поведінки суб'єкта господарювання, відповідно до якого:

- а). завжди намагається отримати за даних умов найкращий для себе результат
- б). повинен діяти за інструкціями, які завжди відбивають оптимальний варіант
- в). ощадливо витрачає гроші
- г). діє однаково, опинившись в однакових умовах

Завдання 6. Яка із перерахованих концепцій належить до категорії «Особистість людини»?

- а). потреба вибору
- б). уряди можуть поліпшувати координаційну роль ринків
- в). спеціалізація і торгівля поліпшують життя людей
- г). зростання стандартів життя потребує зростання виробництва товарів і послуг

Завдання 7. Оберіть характеристики наукового економічного мислення.

- а). поверхове, однобічне і безсистемне
- б). всебічне і глибоке
- в). суб'єктивні, часом помилкові, висновки і судження щодо економічних проблем
- г). дозволяє розкрити сутність економічних процесів, об'єктивно оцінити їхню суспільну значущість

Завдання 8. На першому етапі формування наукового економічного мислення відбувається:

- а). спостереження та відображення у свідомості людини реальної економічної дійсності
- б). опрацювання та осмислення одержаної економічної інформації та вироблення на цій основі наукових понять
- в). реалізація здобутих економічних знань у господарській діяльності

Завдання 9. На кривій пропозиції ціни та кількість:

- а). Перебувають в оберненій залежності
- б). Не пов'язані
- в). Не наведені
- г). Перебувають у прямій залежності
- д). Є незалежними змінними

Завдання 10. Де знаходиться цінове дно?

- а). Вище ринкової рівноваги
- б). Нижче ринкової рівноваги
- в). Нижче ринкової ціни
- г). У точці рівноважної ціни

Завдання 11. Якщо ціна на гамбургери зростає, що з наведеного може виникнути?

- а). Буде зроблено менше гамбургерів
- б). Більше людей їстимуть гамбургери
- в). Мало ймовірно, що люди рідше замінять гамбургери іншим продуктом
- г). Виробники можуть робити більше гамбургерів

Завдання 12. Фармацевтична компанія підвищує ціни на всі ліки і виявляє, що її загальний дохід збільшується. Що з наведеного нижче найкраще пояснює, як це могло статися?

- а). Зросла пропозиція фірми
- б). Фірма скоротила виробництво
- в). Фірма має еластичний попит
- г). Фірма має нееластичний попит
- д). Фірма має еластичну пропозицію

Завдання 13. Споживчий вибір оптимальний, якщо споживач:

- а). в межах бюджетного обмеження обирає такий набір товарів, для якого відношення граничних корисностей благ дорівнює відношенню їхніх цін
- б). задовольняє усі свої потреби
- в). максимізує граничну корисність в межах свого бюджету
- г). купує товари в межах свого бюджету за найнижчими цінами.

Завдання 14. Якщо споживач рухається вгору вздовж кривої байдужості, його загальне задоволення:

- а). зростає
- б). зменшується
- в). залишається незмінним
- г). спочатку зростає, а потім зменшується

Завдання 15. Постійними називають витрати, які:

- а). пов'язані з постійним асортиментом продукції
- б). зростають зі зростанням обсягу діяльності
- в). не змінюються в межах релевантного діапазону обсягу діяльності
- г). повторюються у кожному звітному періоді.

Завдання 16. При збільшенні обсягу діяльності загальна сума змінних витрат:

- а). збільшується
- б). зменшується
- в). не змінюється
- г). змінюється залежно від виду діяльності.

Завдання 17. Оберіть рису, яка не є характерною для монополії:

- а). поняття «фірма» і «галузь» не збігаються
- б). крива попиту на продукцію монополіста збігається з кривою ринкового попиту
- в). відсутня будь-яка конкурентна боротьба
- г). безліч покупців, які не мають можливості вибору

Завдання 18. Які бар'єри для вступу в галузь є природними?

- а). економія від масштабу виробництва
- б). патенти
- в). ліцензії
- г). нечесні конкурентні дії

Завдання 19. Що за Пігу передбачає досконала цінова дискримінація?

- а). наявність особливої ціни для кожного покупця
- б). призначення ціни залежно від обсягу покупки
- в). призначення різних цін для різних груп покупців
- г). всі відповіді правильні

Завдання 20. Позитивне рішення про будівництво мосту, який використовуватиметься протягом 200 років і даватиме щорічний прибуток у розмірі 10%, буде прийняте за умови, що відсоткова ставка складає:

- а). не більше 20%
- б). 10% або більше
- в). 10% або менше
- г). не більше 2%
- д). недостатньо інформації для прийняття рішення

7. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Самостійна робота студентів є об'єктом діяльності (виконання завдань) і як формою прояву певних дій у навчанні з виконання цих завдань. Виходячи з цього, самостійна робота студентів – це запланована пізнавальна діяльність виконання творчих навчальних завдань різних видів, яка виконується самостійно з метою надбання знань, накопичення вмінь та навичок, досвіду творчої викладацької діяльності й вироблення професійно важливих якостей.

Реалізація такої мети на практиці сприяє повному злиттю навчання й виховання, здійсненню принципу розвиваючого навчання, формуванню особистості майбутнього фахівця.

Результативність самостійної роботи передбачає врахування таких аспектів у її організації, які забезпечують взаємодію взаємозумовлених факторів впливу на особистісний розвиток фахівця та формування його комунікативної компетенції, а саме: мотиваційного, ситуативного, комунікативного, особистого і діяльнісного.

Необхідною умовою організації самостійної роботи є формування особистісної значущості навчання, яка виникає у студента внаслідок його інтересу не тільки до змісту навчального матеріалу, а й самого процесу набуття знань. Для розвитку продуктивної самостійної роботи доцільно використовувати таку її організацію, яка поступово орієнтує студентів на підвищення автономії їхнього навчання.

Основними організаційними принципами самостійної роботи є принципи врахування і розвитку індивідуальних особливостей та інтересів студентів, принципи комплексності, захопленості та розвитку ініціативи й самодіяльності.

Згідно з планом самостійної роботи з дисципліни опрацьований матеріал узагальнюється у виді реферативного аналізу, результати якого використовуються під час аудиторного опрацювання матеріалів, та перевіряється протягом модульного контролю.

Питання для самостійного опрацювання

Тема	Перелік питань	Кількість годин
Денна форма навчання		
1	Економічні проблеми: обмежений прибуток, необмежені бажання, бюджетне обмеження та бюджетна лінія, суспільні економічні проблеми, обмежені ресурси, ресурсні категорії. Економічна проблема для суспільства. Модель виробничих можливостей та зростання вартості можливостей: таблиця виробничих можливостей, крива виробничих можливостей, закон зростання альтернативних витрат, зміщення кривої виробничих можливостей і шляхи зростання виробничих можливостей. Економічне зростання: його показники і значення, фактори економічного зростання.	6
2	Виникнення надлишку та дефіциту на ринку. Застосування: ціни, встановлені урядом – верхня та нижня межі цін	4
3	Види еластичності попиту та їхня характеристика. Еластичність пропозиції та її фактори. Надлишок споживача і виробника.	4
4	Оптимальний вибір з кардиналістської позиції. Значення та обмеженість кардиналізму. Аксиоми ординалізму. Зміна доходу і реакція споживача. Реакція споживача на зміну цін товарів. Виокремлення ефекту заміщення та ефекту доходу. Вибір в умовах невизначеності та ризику.	6
5	Витрати виробництва. Виробнича функція як параметрична модель системи «витрати-випуск». Витрати і результати виробництва.	4
6	Пропорційна варіація факторів та віддачі від масштабу виробництва. Оптимальний шлях зростання випуску. Довгострокові витрати в умовах різної віддачі від масштабу. Мінімально ефективний масштаб виробництва.	6
7	Вибір обсягу виробництва в довгостроковому періоді. Ефективність конкурентного ринку.	4
8	Сфери функціонування монополізму. Виробнича концентрація як спосіб монополізації ринку. Обмеження монопольної влади: антимонопольне законодавство.	6
9	Ефективність монополістичної конкуренції. Особливості поведінки олігополіста.	4

Тема	Перелік питань	Кількість годин
10	Формування попиту на економічні ресурси. Рівновага на конкурентних ринках факторів виробництва. Рівновага на неконкурентних ринках факторів виробництва. Економічна рента.	6
11	Рівновага на неконкурентному ринку праці. Особливості ринку праці: диференціація ставок заробітної плати.	4
12	Економічна рента: нееластична пропозиція. Механізм формування ренти. Альтернативи використання землі. Джерела економічного прибутку. Особливості прийняття рішень щодо інвестування в людський капітал. функціонування ринків природних ресурсів.	6
	Разом	60
Заочна форма навчання		
1	Економічні проблеми: обмежений прибуток, необмежені бажання, бюджетне обмеження та бюджетна лінія, суспільні економічні проблеми, обмежені ресурси, ресурсні категорії. Економічна проблема для суспільства. Модель виробничих можливостей та зростання вартості можливостей: таблиця виробничих можливостей, крива виробничих можливостей, закон зростання альтернативних витрат, зміщення кривої виробничих можливостей і шляхи зростання виробничих можливостей. Економічне зростання: його показники і значення, фактори економічного зростання.	8
2	Попит: закон попиту. Крива попиту. Визначення попиту. Зміни в попиті. Еластичність попиту. Пропозиція: закон пропозиції. Крива пропозиції. Ринкова пропозиція. Визначення пропозиції. Зміни у пропозиції. Еластичність пропозиції. Ринкова рівновага: рівновага в ціні і кількості. Зміни в пропозиції, попиті, рівновазі. Виникнення надлишку та дефіциту на ринку. Застосування: ціни, встановлені урядом – верхня та нижня межі цін.	6
3	Види еластичності попиту та їхня характеристика. Властивості цінової еластичності попиту. Перехресна еластичність попиту. Еластичність попиту за доходом. Коефіцієнт цінової еластичності пропозиції. Види еластичності пропозиції та їхня характеристика. Властивості цінової еластичності пропозиції. Надлишок споживача і виробника.	10
4	Оптимальний вибір з кардиналістської позиції. Значення та обмеженість кардиналізму. Аксиоми ординалізму. Споживчий вибір. Оптимум споживача. Зміна доходу і реакція споживача. Реакція споживача на зміну цін товарів. Виокремлення ефекту заміщення та ефекту доходу. Вибір в умовах невизначеності та ризику.	10
5	Підприємство як ринково-виробнича система. Фірма (підприємство) та її організаційно-правові форми. Витрати виробництва. Виробнича функція як параметрична модель системи «витрати-випуск». Витрати і результати виробництва.	10
6	Вибір оптимальної комбінації факторів виробництва. Пропорційна варіація факторів та віддачі від масштабу виробництва. Оптимальний шлях зростання випуску. Витрати виробництва за часткової варіації факторів. Витрати виробництва в довгостроковому періоді. Довгострокові витрати в умовах різної віддачі від масштабу. Мінімально ефективний масштаб виробництва.	10

Тема	Перелік питань	Кількість годин
7	Попит і гранична виручка для конкурентної фірми. Вибір рівня виробництва в короткостроковому періоді. Вибір обсягу виробництва в довгостроковому періоді. Ефективність конкурентного ринку.	8
8	Виробнича концентрація як спосіб монополізації ринку. Як монополіст визначає ціну та обсяги виробництва. Економічні наслідки монополізму і цінова дискримінація. Обмеження монопольної влади: антимонопольне законодавство.	10
9	Короткострокова і довгострокова рівновага фірми за монополістичної конкуренції. Ефективність монополістичної конкуренції. Особливості поведінки олігополіста.	8
10	Індивідуальна і ринкова пропозиція ресурсів. Рівновага на конкурентних ринках факторів виробництва. Рівновага на неконкурентних ринках факторів виробництва. Економічна рента.	10
11	Формування пропозиції на ринку праці. Рівновага на конкурентному ринку праці. Рівновага на неконкурентному ринку праці. Особливості ринку праці: диференціація ставок заробітної плати.	8
12	Формування індивідуальної пропозиції капіталу. Економічна рента: нееластична пропозиція. Механізм формування ренти. Альтернативи використання землі. Відсоткові ставки. Економічний прибуток. Джерела економічного прибутку. Функції прибутку. Особливості прийняття рішень щодо інвестування в людський капітал. Функціонування ринків природних ресурсів.	8
	Разом	106

8. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

8.1. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- складання іспиту;
- тестування;
- підготовка індивідуальних наукових робіт, доповідей із відповідних питань;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- розв’язування практичних ситуаційних завдань;
- результати неформального навчання¹.

8.2. Форми контролю

Модульний контроль складається з:

1. поточного контролю;
2. модульного контрольного оцінювання.

¹Робоча програма курсу передбачає використання *елементів неформального навчання* за умов підтвердження результатів (сертифікат з зазначення обсягу кредитів, сертифікат участі, грамота учасника конференції, сертифікат за призове місце у конкурсі тощо). Зокрема, здобувач із запропонованих як альтернативних форм самостійної роботи може обрати: (1) участь в майстер-класах, форумах, конференціях, семінарах, зустрічах з питань, дотичних до тематики курсу (з підготовкою есе, прес-релізу, інформаційного повідомлення тощо, що підтверджено навчальною програмою заходу чи відповідним сертифікатом; збірником тез тощо); (2) проходження тренінг-курсів чи дистанційних курсів з використання сучасних освітніх технологій на платформах Coursera, Prometheus, ВУМ-онлайн тощо (за наявності відповідного документу про їх закінчення, надання копії викладачу).

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять (включає, в тому числі, перевірку якості підготовки завдань, які винесені на самостійне вивчення та виконання) і має на меті перевірку рівня підготовленості студента.

Форми поточного контролю:

- усні опитування на семінарських заняттях;
- участь в обговоренні питань та практичних кейсів на семінарах;
- підготовка індивідуальних завдань та їх презентація тощо;
- тематичне тестування;
- самостійна робота студента².

Форма модульного контрольного оцінювання – це модульна контрольна робота, яка проводиться у формі комп'ютерного тестування. Кожна модульна контрольна робота складається із 50 стандартизованих тестів з тематики, відведеної для вивчення протягом відповідного модуля, за правильні відповіді, на які студент(-ка) може отримати максимально 50 балів. Протягом вивчення дисципліни студенти складають дві модульні контрольні роботи.

До модульного контрольного оцінювання допускаються всі студенти. Виконання контрольного завдання здійснюється студентом індивідуально. Студент може звернутися до викладача за поясненням змісту контрольного завдання. Під час проведення модульної контрольної роботи дозволяється користуватися довідковими матеріалами, які визначені кафедрою. Студентам забороняється в будь-якій формі обмінюватися інформацією та користуватися недозволеними матеріалами. Перед проведенням підсумкового модульного тестування студенти мають змогу ознайомитися з питаннями, які будуть винесені на підсумковий модульний контроль.

Викладач визначає час проведення підсумкового модульного тестування, який за зверненням студентів може відрізнитися від графіку проведення модульних контролів (враховуються обставини, через які студент фізично не може знаходитися біля комп'ютера у період проведення модульного контрольного оцінювання). В таких випадках викладач може продовжити період складання модульного тестування, обмеживши при цьому виділений час на складання. На виконання модульного контрольного оцінювання відводяться дві академічні години. Результати контрольного заходу студента, який не склав модульне контрольне оцінювання у визначені терміни, дорівнюють нулю балів.

8.3. Форма підсумкового семестрового контролю

Підсумковий семестровий контроль з дисципліни проводиться у формі комп'ютерного тестування в обсязі навчального матеріалу, передбаченого робочою програмою навчальної дисципліни. Форма проведення підсумкового семестрового контролю зазначена в робочому навчальному плані та описі робочої програми навчальної дисципліни. В умовах навчання онлайн студенти складають підсумкове тестування віддалено, користуючись платформою електронного навчання ДВНЗ «УжНУ». Перед проведенням підсумкового тестування студенти мають змогу ознайомитися з питаннями, які будуть винесені на підсумковий контроль. Підсумкове екзаменаційне тестування складається із 60 стандартизованих тестів з тематики, відведеної для вивчення в межах дисципліни, за правильні відповіді, на які студент(-ка) може отримати максимально 60 балів.

Викладач визначає час проведення підсумкового тестування, який за зверненням студентів може відрізнитися від графіку проведення підсумкових контролів (враховуються обставини, через які студент фізично не може знаходитися біля комп'ютера у період проведення підсумкового контрольного оцінювання). В таких випадках викладач може

² Самостійна робота студентів, в тому числі індивідуальна є складовою освітнього процесу і основним засобом опанування навчального матеріалу дисципліни в час, вільний від аудиторних занять

продовжити період складання підсумкового тестування, обмеживши при цьому виділений час на складання.

До підсумкового контролю (іспиту) з навчальної дисципліни не допускаються студенти, які не виконали умов договору про навчання та усіх видів обов'язкових робіт, передбачених робочою програмою, середня кількість балів за результатами двох модульних контролів яких складає менше 35 балів.

Студенти, які під час підсумкового контролю отримали оцінку «незадовільно», мають право на два перескладання: перший раз – викладачу, другий раз (у разі незадовільної оцінки при першому перескладанні) – комісії. Комісія створюється завідувачем кафедри. До складу комісії обов'язково входять лектор та завідувач кафедри. Екзаменаційна оцінка, виставлена комісією, є остаточною.

Студент(-ка), який(-а) не погоджується з оцінкою, має право звернутися до викладача й отримати ґрунтовне пояснення отриманого результату. У випадку незгоди з рішенням викладача, студент(-ка) має право звернутися з письмовою апеляцією до завідувачки кафедри не пізніше, ніж на наступний робочий день після оголошення результатів. Викладачка і завідувачка кафедри у присутності декана факультету та студента(-ки) протягом трьох днів повинні розглянути апеляцію і прийняти остаточне рішення. У результаті апеляції оцінка студента(-ки) не може бути знижена.

8.4. Оцінювання результатів навчання відбувається наступним чином:

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (МОДУЛЬ 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота						Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	50	100
5	9	7	13	8	8		

T1, T2 ... – теми

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (МОДУЛЬ 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота						Модульна контрольна робота	Сума
T7	T8	T9	T10	T11	T12	50	100
8	7	8	10	10	7		

T1, T2 ... – теми

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	6	42	6	38
Комп'ютерне тестування при тематичному оцінюванні	4	8	2	12
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

При визначенні оцінки за модуль враховуються результати поточного контролю під час семінарських занять, самостійної та індивідуальної роботи. Оцінка за модуль складає максимально 100 балів. Студент, який за результатами модульного контролю отримав оцінку «F» (0-34 бали), повинен перескласти цей модуль до проведення підсумкового (семестрового) контролю, згідно із затвердженим деканатом графіком або під час чергування викладачів на кафедрі.

Рейтингова оцінка з навчальної дисципліни визначається як середня арифметична сума балів, отриманих у результаті модульних контролів, та виставляється за 100-бальною шкалою, шкалою ЄКТС та національною шкалою. Переведення даних 100-бальної шкали

оцінювання у оцінки за національною шкалою та шкалою ЄКТС здійснюється в порядку, зазначеному нижче в таблиці.

**Переведення даних 100-бальної шкали оцінювання
у оцінки за національною шкалою та шкалою ЄКТС**

Сума балів	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно
0-34	F	

Якщо середня рейтингова оцінка за результатами двох модульних контролів становить не менше 60 балів, то за згодою студента вона може бути зарахована як підсумкова семестрова оцінка з навчальної дисципліни. У протилежному випадку, або за бажанням підвищити рейтинг, студент складає іспит.

8.5. Критерії оцінювання окремих видів завдань

Відповідно до очікуваних результатів навчання та згідно із таксономією Блума вивчення дисципліни «Мікроекономіка» передбачає виконання студентами трьох типів завдань:

- 1) репродуктивного (відтворення вивченого) у формі тестів;
- 2) реконструктивного (застосування знань і вмінь у змінених ситуаціях) у формі відповіді на запитання;
- 3) творчого (застосування знань і вмінь у нестандартних умовах, перенесення засвоєних принципів доведення на вирішення складніших мислительних завдань) у формі вирішення ситуаційного завдання чи задачі.

Критерії оцінювання виконання реконструктивних і творчих завдань студентами

% оцінки	Критерій
81-100	Студент правильно розв'язав практичне завдання (задачу), спроможний пояснити методику її розв'язання та зміст застосовуваного понятійного апарату та формул
51-80	Студент дає правильну вичерпну відповідь на поставлене запитання, при цьому показує високі знання понятійного апарату і літературних джерел, вміє аргументувати свої думки та ставлення до відповідної категорії
21-50	Студент в цілому відповів на поставлене запитання, але не спромігся переконливо аргументувати свою відповідь, помилився у використанні понятійного апарату, показав недостатні знання літературних джерел.
1-20	Студент дає правильну відповідь на запитання, але показує незадовільне знання понятійного апарату і літературних джерел.
0	Студент дає неправильну відповідь на запитання, показує незадовільне знання понятійного апарату і літературних джерел.

8.6. Особливості використання засобів діагностики та контролю за умов дистанційного навчання

В умовах використання формату онлайн-навчання (дистанційного навчання) із застосуванням корпоративної мережі Google Meet названі засоби, методи і форми визначаються за домовленістю зі студентським колективом і, залежно від зручного виду взаємодії, застосовуються з допомогою існуючих функцій групових чатів та відео-конференцій. Модульне тестування студенти складають віддалено, користуючись платформою електронного навчання ДВНЗ «УжНУ», попередньо зареєструвавшись на ній.

Для ефективного засвоєння тематики є можливість демонстрації необхідних матеріалів на робочому столі комп'ютерного технічного засобу під час занять. Зокрема, у разі потреби, під час онлайн-заняття можна надати доступ до свого екрану, щоб показати презентації або іншу тематичну інформацію на робочому столі.

Планування лекційних і практичних (семінарських) занять, модульних контрольних робіт, а також підсумкова перевірка знань здійснюється заздалегідь за допомогою прив'язки до Google-календаря. Синхронізація запланованих заходів виконується автоматично на всіх зручних для їх проведення пристроях.

9. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Мікроекономічна теорія вивчає, як ринкова економіка визначає:
2. Будуючи моделі, економісти...
3. Мікроекономіка не вивчає:
4. Позитивна мікроекономічна теорія вивчає
5. Категорія «рідкісність» означає:
6. Мікроекономіка може бути визначена як галузь економічної науки, яка включає:
7. Поняття методу вивчає:
8. Яке з наведених запитань може вирішуватися на мікрорівні:
9. Економічна раціональність – це такий принцип поведінки суб'єкта господарювання, відповідно до якого:
10. Яка із перерахованих концепцій належить до категорії «Особистість людини»?
11. Яка із перерахованих концепцій належить до категорії «Стосунки між людьми»?
12. Яка із перерахованих концепцій належить до категорії «Економіка та стандарти життя»?
13. Оберіть характеристики буденного економічного мислення.
14. Оберіть характеристики наукового економічного мислення.
15. На першому етапі формування наукового економічного мислення відбувається:
16. На другому етапі формування наукового економічного мислення відбувається:
17. На третьому етапі формування наукового економічного мислення відбувається:
18. За рівнем потреби поділяють на:
19. За об'єктами потреби поділяють на:
20. За суб'єктами потреби поділяють на:
21. За роллю в суспільному виробництві потреби поділяють на:
22. Що з наведеного не є фактором попиту?
23. Що відбувається з кривою попиту, коли попит зростає?
24. Що станеться з кривою попиту на автомобілі якщо ціна на бензин потроїться?
25. Що з наведеного не є визначальним фактором пропозиції?
26. Закон пропозиції передбачає:
27. На кривій пропозиції ціни та кількість:
28. Де знаходиться цінове дно?
29. Що відбувається, коли крива пропозиції зміщується праворуч, а крива попиту залишається постійною?
30. Зона вище рівноважної ціни також відома як:

31. Якщо ціна зросла на 5 відсотків, а обсяг пропозиції зріс на 7 відсотків:
32. Про які товари йде мова, коли перехресна еластичність попиту є позитивною?
33. Торнадо вражає Канзас і знищує врожай помідорів Лорен. Який вплив це матиме на ринок помідорів у Канзасі?
34. Пан Сарквіз розробив нову машину, яка може переробляти сміття на паливо. Що з переліченого найімовірніше станеться в результаті цього винаходу?
35. Якщо ціна на гамбургери зросте, що з наведеного може виникнути?
36. Фармацевтична компанія підвищує ціни на всі ліки і виявляє, що її загальний дохід збільшується. Що з наведеного нижче найкраще пояснює, як це могло статися?
37. Який вплив матиме майбутній продаж комп'ютерів на попит на комп'ютери сьогодні?
38. Що станеться з ціною товару, якщо розроблений близький заміник?
39. Що з наведеного нижче могло спричинити зростання попиту на апельсини?
40. Що з наведеного нижче могло спричинити збільшення пропозиції бордів для серфінгу?
41. Що буде, якщо і попит, і пропозиція зростуть?
42. Що з наведеного нижче найкраще ілюструє фактор пропозиції?
43. Що з наведеного нижче вірно щодо цінової еластичності попиту?
44. Якби ціна квитка в кіно зросла на три відсотки, а обсяг попиту зменшився на один відсоток, ми могли б сказати, що:
45. Що з наведеного нижче є вірним стосовно цінової еластичності попиту?
46. На яке із наведених благ може бути нееластичний попит?
47. Оберіть твердження, яке є правильним стосовно цінової еластичності пропозиції?
48. Що з наведеного нижче є визначальним фактором еластичності попиту за ціною?
49. Що означає цінова перехресна еластичність попиту?
50. Скільки діапазонів еластичності міститься на кривій попиту?
51. Що із перерахованого не є діапазоном еластичності?
52. Що відображає крива загального доходу?
53. Благо – це те, що при споживанні позитивно впливає на рівень задоволення споживача.
54. Коли Микола має позитивну граничну корисність від споживання прохолоджувальних напоїв та піци, його криві байдужості мають нахил угору вправо.
55. Споживач максимізує задоволення за певного доходу, купуючи таку комбінацію двох товарів, за якої бюджетна лінія дотична до кривої байдужості.
56. Всі точки на бюджетній лінії означають однаковий рівень грошового доходу.
57. Криві байдужості ніколи не перетинаються.
58. Що далі крива байдужості розміщена від початку координат, то меншу корисність вона відображає.
59. При зниженні ціни товару X бюджетна лінія зміщується праворуч, при цьому кут нахилу залишається без змін.
60. При збільшенні доходу споживача бюджетна лінія зміщується праворуч.
61. Споживач максимізує корисність, коли його бюджетна лінія перетинає криву байдужості.
62. Рівновага, за якої споживач обмежується одним товаром, називається внутрішньою рівновагою.
63. Сукупність кривих байдужості називається мапою кривих байдужості.
64. Якщо ви придбали більше одиниць якого-небудь товару, то ваша гранична корисність зростає.
65. Кожна точка, яка лежить на кривій байдужості, відображає однаковий дохід споживача.
66. Ціна груш та яблук однакова і становить 7,5 грн за кг. Юлія намагається максимізувати корисність, споживаючи яблука та груші. Що ви їй порадите як хороший економіст?

67. Споживчий вибір оптимальний, якщо споживач:
68. Якщо споживач рухається вгору вздовж кривої байдужості, його загальне задоволення:
69. Зменшення ціни товару приведе до того, що споживач досягне нового рівноважного стану:
70. У перерві важкого робочого дня Микола збирався перекусити молочним коктейлем. Він готовий був заплатити 6,50 грн за молочний коктейль, але з'ясувалося, що він мав заплатити лише 5 грн. Його споживчий надлишок дорівнював:
71. Постійними називають витрати, які:
72. Змінними є витрати, які змінюються при зміні:
73. Релевантний діапазон (область релевантності) – це інтервал обсягу діяльності, в межах якого:
74. При перетині межі релевантності загальна сума постійних витрат:
75. При збільшенні обсягу діяльності постійні витрати з розрахунку на одиницю продукції:
76. При перетині межі релевантності змінні витрати з розрахунку на одиницю продукції:
77. При збільшенні обсягу діяльності загальна сума змінних витрат:
78. Поведінка витрат – це:
79. Функція витрат – це:
80. Граничні витрати підприємства – це:
81. Оберіть рису, яка не є характерною для монополії:
82. Які бар'єри для вступу в галузь є природними?
83. Які бар'єри для вступу в галузь є штучними?
84. Який вид монополій захищений за допомогою юридичних обмежень?
85. Який вид монополій пов'язаний із винятковими правами, що закріплюють права власності якого-небудь унікального товару?
86. Який вид монополій має довгостроковий характер, оскільки мінімальний рівень середніх загальних витрат може бути досягнутий при дуже великих обсягах виробництва?
87. Яка нерівність (чи тотожність) є характерною для монопольного ринку?
88. Якою тотожністю визначається обсяг випуску монополіста, який максимізує прибуток?
89. При оцінці залежності між MR та еластичністю попиту попит є еластичним:
90. При оцінці залежності між MR та еластичністю попиту еластичність попиту одинична:
91. При оцінці залежності між MR та еластичністю попиту попит є нееластичним:
92. Найпростішим критерієм оцінки монопольної ринкової влади є:
93. Який критерій оцінки монопольної ринкової влади характеризує частку декількох, скажімо, 3, 4, 8, 12, великих фірм у загальному обсязі ринку у відсотках?
94. Який критерій оцінки монопольної ринкової влади показує ступінь перевищення ціни товару над граничними витратами його виробництва?
95. Який критерій оцінки монопольної ринкової влади характеризує не частку ринку, що його контролюють декілька найкрупніших компаній, а розподіл «ринкової влади» між усіма суб'єктами ринку?
96. Який критерій оцінки монопольної ринкової влади орієнтований на з'ясування відмінностей у «центрі» («ядрі») ринку?
97. Хто з дослідників першим привернув увагу до факту цінової дискримінації і спробував з'ясувати її зміст?
98. Хто з дослідників виявив роль еластичності попиту у практиці цінової дискримінації?
99. Хто з дослідників умовами існування цінової дискримінації вбачав наявність ринкової влади, виключення перепродажу та наявність механізму розділення покупців?
100. Що за Пігу передбачає досконала цінова дискримінація?
101. Що за Пігу передбачає досконала цінова дискримінація другого ступеня?

102. Що за Пігу передбачає сегментована цінова дискримінація?
103. Оберіть характеристику, яка не належить до ознак для виділення факторів диференціації товарів:
104. Хто з економістів вперше поставив проблему олігопольної залежності?
105. Хто з економістів припустив, що дуополісти поведуться по відношенню один до одного діаметрально протилежно?
106. Хто з економістів є автором моделі «лінійного міста»?
107. Хто з економістів є автором моделі дуополії, в якій як стратегічна змінна розглядаються не обсяги виробництва, а ціни конкурентів?
108. Елемент монополізму, властивий монополістичній конкуренції, завжди спричиняє:
109. В моделі некооперативної (конкурентної) поведінки:
110. В моделі кооперативної (монопольної) поведінки:
111. Яку бізнес-структуру утворюють олігополісти для збільшення та гарантування отримання прибутків?
112. При організації картелю фірми не повинні:
113. За допомогою якої моделі поведінки олігополісти можуть координувати свою поведінку щодо цін, не вступаючи в таємну змову?
114. За допомогою якої моделі поведінки олігополіст використовує формулу або метод визначення витрат на одиницю продукції, і до витрат додається надбавка до ціни?
115. Яка модель поведінки олігополіста допомагає запобігти раптовому початку конкуренції і тим самим допомагає зберегти прибуток в більш тривалому періоді?
116. Який об'єкт виконує роль головного споживача виготовлених благ та власника факторів виробництва?
117. Який об'єкт виконує роль головного виробника благ та інвестора?
118. Які операції між економічними суб'єктами є характерними для моделі економічного кругообігу в умовах чистого ринку?
119. Назвіть нехарактерний аспект для дослідження факторного ринку?
120. Модель ринку з боку попиту, яка характеризується великою кількістю покупців на ринку ресурсів, – це:
121. Модель ринку з боку попиту, яка характеризується присутністю невеликої кількості покупців або кількох фірм, що домінують на ринку у формуванні попиту на ресурс, – це:
122. Модель ринку з боку попиту, яка характеризується присутністю єдиного покупця на ринку ресурсів, – це:
123. Олігополеопсонія – це
124. Поліполеопсонія – це
125. Монополеопсонія – це
126. Приріст виторгу, обумовлений використанням додаткової одиниці якого-небудь ресурсу, залежить від трьох обставин, серед яких немає:
127. Який чинник не належить до основних при формуванні попиту на ресурс?
128. Попит підприємства на ресурс X зростає й крива попиту на ресурс зрушиться праворуч, якщо:
129. Різниця між доходом, отриманим від використання фактору виробництва, і мінімальними витратами на його використання – це:
130. Найменша плата за фактор, яка є достатньою, щоб утримати його в даній сфері застосування і запобігти переміщенню до іншої, – це:
131. При зменшенні заробітної плати Богдан як людина, що прагне максимізувати свою корисність, працюватиме?
132. У випадку двосторонньої монополії, коли монополіст купує у монополіста, рівноважна ціна двосторонньої монополії скоріше всього буде дорівнювати:

133. Фірма фінансує додаткове будівництво своєї фабрики, не позичаючи коштів. Отже, відсоткові ставки дорівнюють нулю. Чи означає це, що фірма буде продовжувати будівництво до того часу, поки гранична віддача також не дорівнюватиме нулю?
134. Власник землі отримує економічну ренту, якщо пропозиція землі буде абсолютно еластична.
135. Коли відсоткові ставки падають, Петро, котрий прагне у будь-якій ситуації максимізувати свою корисність, буде заощаджувати:
136. Позитивне рішення про будівництво мосту, який використовуватиметься протягом 200 років і даватиме щорічний прибуток у розмірі 10%, буде прийняте за умови, що відсоткова ставка складає:
137. Майбутня вартість коштів – це:
138. Поточна вартість грошей – це:
139. Дисконтна ставка – це:

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Базилінська, О.Я. (ред.) & Мініна, О.В. (2019) *Мікроекономіка*. Київ. 348 с.
2. Дружиніна, В.В. & Чорноус, О.І. (2015) *Мікроекономіка*. Харків: Друкарня Мадрид. 256с.
3. Бойда, С.В. (укл.) (2021) *Мікроекономіка: навч. посіб.* Чернівці: Чернівець. нац. унів.-т. 176 с.
4. Оверченко, В.І., Мажак, З.М., Софій, М.І., & Ануфрієва, О.Л. (ред.) (2015) *Мікроекономіка*. Івано-Франківськ: Лілея-НВ. 348 с.

Допоміжна література

5. Баула О.В., Вісіна Т.М., Лютак О.М., Савош Л.В., Кравчук О.Я., Зелінська О.М., Полянська Т.О. (2021) *Економікс. Частина 1: Вступ до економікса. Мікроекономіка: Навчальний посібник*. Луцьк: СПД Гадяк Жанна Володимирівна, друкарня «Волиньполіграф». 320 с.
6. Бесєдіна, Г.Є., Чаговець, О.В. & Порохняк, Н.В. (2019) *Мікроекономіка практикум*. ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. 95с.
7. Герасименко, А.Г. & Квіцинська, Н.В. (2017) *Мікроекономіка: опор. конспект лекцій*. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т. 104 с.
8. Каленич, І.С. (2019) Економічна сутність витрат і собівартості продукції. *Бізнес Інформ.* № 11. С. 241–246
9. Кібік, О.М., Редіна, Є.В., Хаймінова Ю.В., Котлубай В.О., Примаченко І.Ф. & Калмикова Н.Ю. (2020) *Макроекономіка. Мікроекономіка: практикум*. Одеса. 76 с.
10. Кравченко, О.А. (2019) Використання законів мікроекономіки в операційному менеджменті підприємства. *Приазовський економічний вісник.* Випуск 4 (15). С. 108–113
11. Кравчук Ю.Б. (2016) *Мікроекономіка: навч. посіб.* Харків: ХНУВС. 133 с.
12. Ліщук, В.І. (2018) *Мікроекономічний аналіз ринку природних ресурсів: конспект лекцій*. Луцьк: Вид-во СХУ. 48 с.
13. Мартин, О.М. (2021) *Мікроекономіка: теорія, тести, задачі. Частина І: навчальний посібник*. Львів: ЛДУ БЖД. 271 с.
14. Мацелюх, Н.П. & ін. (2018) *Мікроекономіка: навч. посіб.* Ірпінь. 298 с.
15. Лич, В.М. (укл.), Куліков, П.М. (укл.), Головаш, Б.Е. (укл.), & Гончаров, В.В. (укл.), (2018) *Мікроекономіка: підручник*. Київ. 96 с.
16. Палійчук, Є.С. (2020) *«Мікроекономіка». Тестові завдання*. Ужгород: Ужгородський національний університет. 30 с.

17. Савко, О.Я. (2019) Дослідження умов функціонування природних монополій. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І.Вернадського. Серія: економіка і управління*. Т. 30 (69). No 2. 160–164
18. Хмель С.М., Хмель В.І. & Зіброва О.В. (2016) *Мікроекономіка: задачі, вправи, тести*: навч. посіб. Харків: ХАІ. 59 с.
19. Чіков І.А. (2019) Конкуренція: теоретичні підходи до розуміння сутності поняття. *Агросвіт*. No 10. С.74–80
20. Яцюк, О.С. (2019) *Мікроекономіка*: навч. посіб. Івано-Франківськ: ІФНТУНГ. 189 с.
21. Browning, E.K., & Zupan M.A. (2020). *Microeconomics: Theory and applications*. John Wiley & Sons.
22. Cowell, F. (2018) *Microeconomics: principles and analysis*. Oxford University Press.
23. Kreps D.M. (2019) *Microeconomics for managers*. Princeton University Press.
24. Mankiw N.G. (2018) *Principles of Microeconomics* 8th edition. Kindle Edition.
25. McConnel C.R., Brue S.L., & Flynn S.M. (2018) *Microeconomics: principles, problems, and policies*. 21-st edition. McGraw-Hill Education. NY.
26. Pindyck R.S. & Rubinfeld D. L. (2018) *Microeconomics*. 9th ed. Pearson. 781 p.

Інформаційні ресурси

27. Законодавчі та нормативні акти України. www.zakon.com.
28. Офіційний сайт Кабінету міністрів України. www.kmu.gov.ua.
29. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. www.ukrstat.gov.ua.
30. Міжнародний Валютний Фонд. <http://www.imf.org>.
31. Світовий Банк. <https://www.worldbank.org/en/home>

Мікроекономіка: методичні рекомендації до вивчення курсу для студентів першого курсу галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 075 «Маркетинг» ОПП «Маркетинг» освітнього рівня «Бакалавр» / уклад. Курей О.А. Ужгород: ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2023. 42 с.

Сформовано на основі матеріалів таких ресурсів:

1. Баула О.В., Вісіна Т.М., Лютак О.М., Савош Л.В., Кравчук О.Я., Зелінська О.М., Полянська Т.О. (2021) *Економікс. Частина І: Вступ до економікса. Мікроекономіка: Навчальний посібник*. Луцьк: СПД Гадяк Жанна Володимирівна, друкарня «Волиньполіграф». 320 с.
2. Бойда, С.В. (укл.) (2021) *Мікроекономіка: навч.посіб.* Чернівці: Чернівець. нац. унів.-т. 176 с.
3. Мартин, О.М. (2021) *Мікроекономіка: теорія, тести, задачі. Частина І: навчальний посібник*. Львів: ЛДУ БЖД. 271 с.
4. Методичні рекомендації з організації семінарських занять за курсом «Мікроекономіка» для студентів спеціальностей «Економіка», «Фінанси», «Облік і оподаткування», «Менеджмент», «Маркетинг», «Підприємство, торгівля та біржова діяльність», «Міжнародні економічні відносини»/ укл. Т. А. Дяченко, Н. М. Волоснікова, Н. Н. Губанова, С. О. Климова, Я. А. Максименко, А. С. Митрофанова, Н. Б. Решетняк, В. В. Яцина. Харків: НТУ «ХПІ», 2021. 60 с.

ДОДАТОК

Ключ до тестових завдань

№ завдання	Правильна відповідь	№ завдання	Правильна відповідь
1	г	11	г
2	а	12	г
3	а	13	а
4	б	14	в
5	а	15	в
6	а	16	в
7	б, г	17	а
8	а	18	а
9	г	19	а
10	а	20	в